

“12 ปีสภาองค์กรชุมชนตำบล” และการประชุมระดับชาติประจำปี 2563

ข้อเสนอจากท้องถิ่นสู่การแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย

การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ กรุงเทพฯ เน้นความเรียบง่ายและประหยัด

สภาองค์กรชุมชนตำบลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 เพื่อเป็นเวทีประชุมปรึกษาหารือการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในตำบล หรือนำข้อมูลไปเสนอแนะการแก้ไขปัญหาลงและแนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาตรา 32 ระบุว่า “ให้ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลดำเนินการเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้.....(3) สรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัด

เสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา” โดยจะมีการจัดประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งในปี 2563 นี้ จะมีการจัดประชุมในระดับชาติ ระหว่างวันที่ 9 -10 กันยายนนี้ ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ถนนนวมินทร์ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ โดยมีผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประมาณ 450 คน ที่สำคัญคือ การรวบรวมความเห็น ข้อเสนอแนะ และสรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ เช่น การจัดการปัญหาฝุ่นและไฟป่าภาคเหนือ แผนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางอาหารของคนอีสาน การส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์-พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษกะเหรี่ยงและชาวละมานะร่วมของภาคประชาชนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ข้อเสนอทบทวนโครงการจะนะเมื่อต้นแบบอุตสาหกรรม การแก้ไขปัญหามลพิษในที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทย ฯลฯ

พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ‘สภาของประชาชน’

สุวัฒน์ คงแป้น ที่ปรึกษาสภาองค์กรชุมชนตำบล (ภาคใต้) ซึ่งมีส่วนร่วมในการร่าง พ.ร.บ.ฉบับนี้ เล่าว่า พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 สมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ โดยก่อนหน้านั้นมีกลุ่มและองค์กรที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นทั่วประเทศ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ สังคมผสมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มแก้ไขปัญหาดิน-ป่าไม้ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มชาวสวนยาง กลุ่มแม่บ้านกลุ่มอาชีพ กลุ่มฌาปนกิจ กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้กระจายอยู่ทั่วประเทศมากกว่า 1 แสนกลุ่ม

โดยเหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.บ.ฉบับนี้ มีเนื้อหาตอนหนึ่งว่า....

“ด้วยชุมชนเป็นสังคมฐานรากที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างและหลากหลายตามภูมิโนเวตน์ แต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอ ประสบปัญหาความยากจน เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลาย...จึงเห็นสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ในเดือนพฤษภาคมถัดมา มีการประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลครั้งแรกของประเทศไทยที่ตำบลศรีสว่าง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี หลังจากนั้น ขบวนการองค์กรชุมชนในตำบลต่างๆ ทั่วประเทศจึงได้จัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลขึ้นมา จากหลักสิบกลายเป็นร้อย จากร้อยเพิ่มเป็นพัน

จนถึงปัจจุบัน (กันยายน 2563) พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนมีอายุย่างเข้า 12 ปี มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลทั่วประเทศแล้วจำนวน 7,825 แห่ง มีกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่ร่วมจัดตั้งสภาฯ กว่า 140,000 กลุ่ม โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ มีหน้าที่ในการส่งเสริมกิจการของสภาองค์กรชุมชนตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้ (ดูรายละเอียด พ.ร.บ. และขั้นตอนการจัดตั้งสภาฯ ได้ที่ <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%CA77/%CA77-20-2551-a0001.pdf>)

ภารกิจของสภาองค์กรชุมชนตำบล วิจัย แค้นแก้ว หัวหน้าสำนักประธานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ กล่าวว่า เจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนตำบลฯ คือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรชุมชน

ในตำบลเกิดความเข้มแข็ง สมาชิกองค์กรชุมชนและประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีในการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ หรือวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ตาม พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนฯ (มาตรา 21) กำหนดให้สภาฯ มีการกิจต่างๆ เช่น (1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน

ชาวตำบลลัรบือ อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร ใช้เวทีประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลแก้ไขปัญหที่ดินที่ทับซ้อนกับที่ดินหน่วยงานรัฐ

(3) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

(4) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อไม่ไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(7) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือกันของ

ประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีผลหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้อนุญาตให้ภาคเอกชนดำเนินการต้องนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย ฯลฯ

รูปธรรมการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วิริยะ กล่าวด้วยว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลแต่ละแห่งจะต้องจัดประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงชี้ขาด ที่ผ่านมาสภาฯ มีบทบาทในด้านต่างๆ เช่น จังหวัดน่าน ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาคความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนฯ ป่าต้นน้ำ สภาองค์กรชุมชนตำบลในจังหวัดน่าน 34 ตำบล ได้ร่วมกับ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดทำข้อมูลเรื่องปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เพื่อนำไปสู่การวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันทั้งจังหวัด โดยเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหาค

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ตำบลปาร้อน อ.กาญจนดิษฐ์ ชาวบ้านใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนเชื่อมโยงกันนั้น ผู้ใหญ่บ้าน และทุกหน่วยงานในพื้นที่ นำปัญหาเรื่องปากท้องมาพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันทั้งตำบล เช่น การแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำด้วยการปลูกข้าวไร่ในสวนยางร่วมกันรับซื้อยางพาราเพื่อนำไปขาย ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการทำระบบตลาดในหมู่บ้านและตำบล ฯลฯ ไม่ได้อรอให้รัฐช่วยพยุงราคาเพียงอย่างเดียว

จังหวัดกระบะอง ที่ตำบลเนินฆ้อ อ.แกลง ใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีกลางสร้างความร่วมมือกับทุกหน่วยงาน นำไปสู่การวางแผนพัฒนาทั้งตำบล โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เช่น ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ แปรรูปอาหาร ผลไม้ จัดตั้งตลาดในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ ‘มหาวิทยาลัยบ้านนอก’ ร่องรับนักท่องเที่ยวและผู้ที่มีศึกษาดูงานตลอดทั้งปี ประมาณปีละ 1 แสนคน ทำรายได้เข้าชุมชนประมาณปีละ 20 ล้านบาท

จังหวัดมุกดาหาร สระแก้ว ตาก ฯลฯ ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ สภาองค์กรชุมชนฯ ในแต่ละจังหวัดได้ร่วมกับเครือข่ายประชาชนในพื้นที่ศึกษาข้อมูลและผลกระทบจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากร แหล่งน้ำ ป่าไม้ ที่ดิน แรงงาน ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาวางแผน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกัน ฯลฯ

“จะเห็นได้ว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นเวทีหรือเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้วยตัวเอง โดยยึดหลักการประชาธิปไตยจากฐานรากที่แท้จริง เพราะสมาชิกจะมาจากตัวแทนของแต่ละกลุ่มในตำบลที่ร่วมกันจัดตั้งสภาฯ และใช้เสียงข้างมากเป็นมติของที่ประชุม นำไปสู่การแก้ไขปัญหาค หรือเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ มาพัฒนาชุมชนร่วมกันได้” วิริยะยกตัวอย่างบทบาทของสภาองค์กรชุมชนตำบล

ข้อเสนอจากท้องถิ่นสู่การแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย

การประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศจะใช้สถานที่ประชุมที่มีอยู่แล้วในตำบล เช่น โรงเรียน อบต. เทศบาล หรือศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน

ชูชาติ ผิวส่วง ประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล กล่าวว่า นอกจากสภาองค์กรชุมชนตำบลแต่ละแห่งจะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่างๆ แล้ว พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 มาตรา 32 ยังระบุว่า “ให้ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลดำเนินการเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

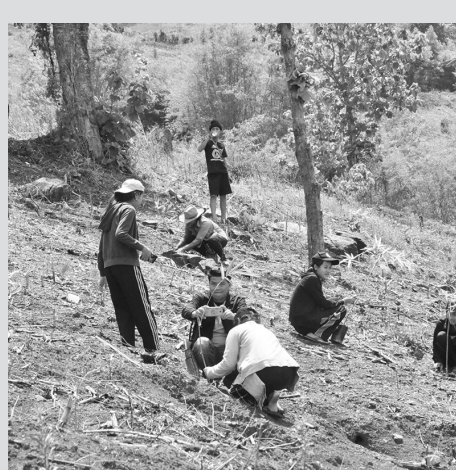
(1) กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งและการพัฒนาสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบลให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ เพื่อเสนอให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

(2) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลต่อพื้นที่มากกว่าหนึ่งจังหวัด ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

(3) สรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบ และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ” โดยในปีนี้จะมีการจัดประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ระหว่างวันที่ 9 -10 กันยายนนี้ ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ถนนนวมินทร์ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ โดยมีผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประมาณ 450 คน

“ที่สำคัญคือในการประชุมระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนในแต่ละปี จะมีการรวบรวมความเห็น ข้อเสนอแนะ และสรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบ เสนอต่อหน่วยงานรัฐและคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการตาม พ.ร.บ.สภาฯ มาตรา 32 (2) และ (3) เช่น ในปี 2562 ที่ผ่านมา มีการนำข้อเสนอจากที่ประชุมสภาฯ ระดับชาติเข้าสู่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 13 คณะ เช่น ปัญหาเรื่องสุขภาพ สังคมสูงวัย สิ่งแวดล้อม การศึกษา การลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น” ชูชาติกล่าว

นอกจากนี้ยังรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาคต่างๆ จากเครือข่ายประชาชน และภาคประชาสังคมทั่วประเทศ เช่น ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-MOVE) คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ฯลฯ โดยมีประเด็นสำคัญในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคต่างๆ 10 ด้าน นำเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน

เช่น นโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระจากการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม นโยบายป่าไม้ เช่น ยุติยกเลิกนโยบายและกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน, ยกเลิกนโยบายทาง

การกระจายอำนาจ มีข้อเสนอ เช่น ปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกระจายอำนาจจากปกครองส่วนท้องถิ่น และสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายเศรษฐกิจชุมชน เช่น ให้รัฐบาลสนับสนุนการดำเนินงานและงบประมาณกับสภาองค์กรชุมชนตำบลกว่า 7,000 สภาฯ ให้จัดทำแผนการ

พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก หรือแผนธุรกิจชุมชน ฯลฯ

นโยบายการบริหารจัดการน้ำ มีข้อเสนอ เช่น รัฐบาลควรทบทวนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน ให้ดำเนินการให้มีความเป็นธรรม โปร่งใส และมีส่วนร่วมของประชาชน

นโยบายการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการประมง มีข้อเสนอ เช่น จัดทำแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ

“ส่วนในปี 2563 นี้ จะมีการรวบรวมประเด็นปัญหาที่สำคัญต่างๆ ทั่วทุกภูมิภาค เช่น การจัดการปัญหาฝุ่นควันและไฟป่าภาคเหนือ แผนยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงทางอาหารของคนอีสาน การส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์-พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษกะเหรี่ยงและชาวละมานะร่วมของภาคประชาชนในเขต

พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ข้อเสนอทบทวนโครงการจะนะเมื่อต้นแบบอุตสาหกรรม การแก้ไขปัญหามลพิษในที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคต่อไป” ชูชาติ

ประธานที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลกล่าว ทั้งนี้ในการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบลระหว่างวันที่ 9 -10 กันยายน จะมีการจัดเวทีวิชาการ เช่น การประชุมภาคพิเศษ เรื่อง “สถานการณ์สังคมไทยกับคานาพัฒนา สภาองค์กรชุมชนต่อการขับเคลื่อนหลังสถานการณ์

โควิด-19” โดย ดร.เดชรัตน์ สุทนต์ การประชุมวิชาการ เรื่อง ‘ทางเลือกทางตัน กับ พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ’ มีนายณพร ศรียกุล ที่ปรึกษาสำนักงานบริหารนโยบายของรัฐมนตรีร่วมพูดคุย

นอกจากนี้ในวันที่ 10 กันยายน นายยุติ ไกรภย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะเดินทางมารับมอบข้อเสนอเชิง

นโยบายจากที่ประชุมฯ และมอบโล่ให้แก่ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบลดีเด่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ‘การสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน’ ระหว่างผู้แทนสภาองค์กรชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 9 หน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ฯลฯ

ผู้ที่สนใจสามารถติดตามข่าวสารและผลการถ่ายทอดสดได้ทาง facebook สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และเว็บไซต์ www.codi.or.th